

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 28 kwietnia 2022 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 23 ust. 3 – Wymóg podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy – Artykuł 6 ust. 2 – Służby policji – Wyłączenie – Siła wyższa – Pojęcie – Przeszkody prawne w przekazaniu – Środki prawne wniesione przez osobę, której dotyczy wniosek – Wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej – Wyłączenie – Artykuł 23 ust. 5 – Upływ terminów przekazania – Konsekwencje – Zwolnienie z aresztu – Obowiązek podjęcia wszelkich innych niezbędnych środków w celu zapobieżenia ucieczce

W sprawie C-804/21 PPU

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Korkein oikeus (sąd najwyższy, Finlandia) postanowieniem z dnia 20 grudnia 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w tym samym dniu, w postępowaniach dotyczących wykonania europejskich nakazów aresztowania wydanych przeciwko:

C,

CD,

przeciwko

Syyttäjä,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: A. Prechal (sprawozdawca), prezes izby, J. Passer, F. Biltgen, N. Wahl i M.L. Arastey Sahún, sędziowie,

rzecznik generalna: J. Kokott,

sekretarz: C. Strömholm, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 2 marca 2022 r.,

* Język postępowania: fiński.

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu C i CD – H. Nevala, asianajaja,
- w imieniu rządu fińskiego – H. Leppo, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niderlandzkiego – J. Langer, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu rumuńskiego – E. Gane i L.E. Bațagoi, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – S. Grünheid i I. Söderlund, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 10 marca 2022 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 2 oraz art. 23 ust. 3 i 5 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową 2002/584”).
- 2 Wniosek ów został złożony w ramach wykonania w Finlandii europejskich nakazów aresztowania wydanych przez sąd rumuński wobec C i CD, obywateli rumuńskich.

Ramy prawne

Decyzja ramowa 2002/584

- 3 Motywy 8 i 9 decyzji ramowej 2002/584 mają następujące brzmienie:
 - „(8) Decyzje w sprawie wykonywania europejskiego nakazu aresztowania należy poddawać należytych kontrolom, co oznacza, że organ sądowy państwa członkowskiego, na terytorium którego osoba, której wniosek dotyczy, została aresztowana [zatrzymana], zobowiązany jest do podjęcia decyzji w sprawie przekazania tej osoby.
 - (9) Rolę władz [organów] centralnych w wykonywaniu europejskiego nakazu aresztowania należy ograniczyć do pomocy praktycznej i administracyjnej”.
- 4 Artykuł 1 tej decyzji ramowej, zatytułowany „Definicja europejskiego nakazu aresztowania i zobowiązania do jego wykonania”, stanowi w ust. 1 i 2:
 - „1. Europejski nakaz aresztowania stanowi decyzję sądową wydaną [orzeczenie sądowe wydane] przez państwo członkowskie w celu aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby, której dotyczy wniosek, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego [polegającego na pozbawieniu wolności].

2. Państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej”.

5 Zgodnie z art. 6 rzeczony decyzji ramowej, zatytułowanym „Właściwe organy sądowe”:

„1. Wydającym nakaz organem sądowym jest organ sądowy wydającego nakaz państwa członkowskiego, właściw[y] dla wydania europejskiego nakazu aresztowania na mocy prawa obowiązującego w tym państwie.

2. Wykonującym nakaz organem sądowym jest organ sądowy wykonującego nakaz państwa członkowskiego, właściw[y] dla wykonania europejskiego nakazu aresztowania na mocy prawa obowiązującego w tym państwie.

[...]”.

6 Artykuł 7 owej decyzji ramowej, zatytułowany „Powołanie organu centralnego”, ma następujące brzmienie:

„1. Każde państwo członkowskie może wyznaczyć organ centralny lub, jeśli jego system prawny przewiduje taką możliwość, więcej niż jeden organ centralny wspomagający właściwe organy sądowe.

2. Państwo członkowskie może, jeśli to wskazane z uwagi na uwarunkowania organizacyjne jego wewnętrznego systemu sądowego, nałożyć na organ lub organy centralne odpowiedzialność za urzędowe przekazywanie i odbiór europejskich nakazów aresztowania, jak również za wszelką inną odnośną korespondencję urzędową.

[...]”.

7 Artykuł 23 decyzji ramowej 2002/584, zatytułowany „Terminy przekazania”, stanowi:

„1. Osoba, której dotyczy wniosek, zostaje przekazana tak szybko, jak to możliwe, w dniu uzgodnionym przez zainteresowane organy.

2. Osoba ta zostaje przekazana najpóźniej po upływie 10 dni od daty wydania prawomocnej decyzji w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

3. Jeśli przekazanie osoby, której dotyczy wniosek, w terminie ustanowionym w ust. 2 udaremniają okoliczności niezależne od któregośkolwiek z państw członkowskich, wykonujące i wydające nakaz organy sądowe niezwłocznie porozumiewają się ze sobą i ustalają nowy termin przekazania. W takim przypadku przekazanie ma miejsce w ciągu 10 dni od w ten sposób uzgodnionej nowej daty.

4. Wyjątkowo przekazanie może być czasowo odroczone z ważnych przyczyn natury humanitarnej, na przykład gdy zachodzą poważne podstawy do przypuszczenia, że zagrazi to w sposób ewidentny życiu lub zdrowiu osoby, której dotyczy wniosek. Wykonanie europejskiego nakazu aresztowania ma miejsce w terminie możliwie najkrótszym po ustąpieniu tych podstaw. Wykonujący nakaz organ sądowy niezwłocznie powiadamia wydający nakaz organ sądowy o ustaleniu nowej daty przekazania. W tym przypadku przekazanie ma miejsce w ciągu 10 dni od w ten sposób uzgodnionej nowej daty.

5. Po upływie terminów określonych w ust. 2–4 osoba nadal przebywająca w areszcie powinna zostać zwolniona”.

Prawo fińskie

Ustawa o przekazywaniu

- 8 Krajowe przepisy przyjęte w celu wykonania decyzji ramowej 2002/584 zawarte są w laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan Unionin jäsenvaltioiden välillä (1286/2003) [ustawie o przekazywaniu między Finlandią a innymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej osób, które popełniły przestępstwa (1286/2003)] z dnia 30 grudnia 2003 r. (zwanej dalej „ustawą o przekazywaniu”).
- 9 Zgodnie z §§ 11, 19 i 37 ustawy o przekazywaniu w Finlandii wykonującymi nakaz organami sądowymi właściwymi do orzekania w zakresie przekazywania i utrzymania aresztu są Helsingin käräjäoikeus (sąd pierwszej instancji, Finlandia) oraz – jako instancja odwoławcza – Korkein oikeus (sąd najwyższy, Finlandia). Zgodnie z § 44 owej ustawy do wykonania decyzji w sprawie przekazania właściwe jest Keskusrikospoliisi (krajowe biuro śledcze, Finlandia).
- 10 Zgodnie z § 46 ust. 1 rzeczonej ustawy osobę, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, przekazuje się właściwym organom państwa członkowskiego, które złożyło stosowny wniosek, tak szybko, jak to możliwe, w dniu uzgodnionym przez zainteresowane organy. Osoba ta zostaje przekazana najpóźniej po upływie 10 dni od daty uprawomocnienia się decyzji w sprawie przekazania.
- 11 Zgodnie z § 46 ust. 2 tej ustawy, jeżeli przekazanie owej osoby w terminie określonym w ust. 1 okaże się niemożliwe z powodu działania siły wyższej w Finlandii lub w państwie członkowskim, które złożyło wniosek, właściwe organy powinny uzgodnić nowy termin przekazania. Przekazanie powinno odbyć się w ciągu 10 dni od w ten sposób uzgodnionej nowej daty.
- 12 Na podstawie § 48 ustawy o przekazywaniu, jeżeli po upływie terminów określonych w §§ 46 i 47 owej ustawy rzeczona osoba nadal przebywa w areszcie, to powinna zostać z niego zwolniona.

Ustawa o cudzoziemcach

- 13 Krajowe przepisy obowiązujące w dziedzinie azylu są zawarte w ulkomaalaislaki (301/2004) [ustawie o cudzoziemcach (301/2004)] z dnia 30 kwietnia 2004 r. (zwanej dalej „ustawą o cudzoziemcach”), która odpowiada postanowieniom konwencji dotyczącej statusu uchodźców podpisanej w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r. [Recueil des traités des Nations unies, t. 189, s. 150, nr 2545 (1954)], uzupełnionej protokołem dotyczącym statusu uchodźców zawartym w Nowym Jorku w dniu 31 stycznia 1967 r. Przepisy ustawy o cudzoziemcach mają zastosowanie do wszystkich cudzoziemców zamieszkałych w Finlandii, w tym do obywateli Unii.
- 14 Zgodnie z § 40 ust. 3 ustawy o cudzoziemcach cudzoziemiec ma prawo przebywać na terytorium Finlandii w okresie rozpatrywania wniosku, do czasu wydania prawomocnego orzeczenia w sprawie lub ostatecznej decyzji o wydaleniu go.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 15 W dniach 19 i 27 maja 2015 r. rumuński organ sądowy wydał europejskie nakazy aresztowania przeciwko, odpowiednio, C i CD, będącym obywatelami rumuńskimi, w celu wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze pięciu lat i kar dodatkowych w wymiarze trzech lat (zwane dalej razem „odnośnymi europejskimi nakazami aresztowania”). Kary te zostały na nich nałożone za handel środkami odurzającymi szkodliwymi w stopniu zwykłym i w stopniu znacznym oraz za udział w zorganizowanej grupie przestępczej.
- 16 Wobec C i CD przeprowadzono postępowania w sprawie wykonania tych europejskich nakazów aresztowania w Szwecji. Postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2020 r. Högsta domstolen (sąd najwyższy, Szwecja) nakazał przekazanie C władzom rumuńskim, a postanowieniem z dnia 30 lipca 2020 r. Svea hovrätt (sąd apelacyjny w Sztokholmie, Szwecja) nakazał przekazanie CD tym samym władzom. Jednakże przed wykonaniem tych decyzji w sprawie przekazania C i CD opuścili Szwecję i udali się do Finlandii.
- 17 W dniu 15 grudnia 2020 r. C i CD zostali zatrzymani oraz umieszczeni w areszcie tymczasowym w Finlandii na podstawie odnośnych europejskich nakazów aresztowania.
- 18 Postanowieniami z dnia 16 kwietnia 2021 r. Korkein oikeus (sąd najwyższy) nakazał ich przekazanie władzom rumuńskim. Uwzględniając wniosek władz rumuńskich, krajowe biuro śledcze wyznaczyło pierwszy termin przekazania na dzień 7 maja 2021 r. Ze względu na pandemię COVID-19 nie można było zorganizować transportu lotniczego C i CD do Rumunii przed tą datą.
- 19 W dniu 3 maja 2021 r. C i CD wnieśli środek zaskarżenia do Korkein oikeus (sądu najwyższego). W dniu 4 maja 2021 r. sąd ów tymczasowo wstrzymał wykonanie decyzji w sprawie przekazania. W dniu 31 maja 2021 r. rzeczony sąd oddalił owe środki zaskarżenia, co skutkowało tym, że postanowienie o tymczasowym wstrzymaniu wykonania tych decyzji w sprawie przekazania stało się bezskuteczne.
- 20 Drugi termin przekazania został wyznaczony na dzień 11 czerwca 2021 r. Jednakże przekazanie to zostało ponownie odroczone ze względu na brak bezpośredniego połączenia lotniczego do Rumunii i brak możliwości zorganizowania transportu lotniczego z przesiadką w innym państwie członkowskim z zachowaniem uzgodnionego terminu.
- 21 C i CD złożyli do Helsingin käräjäoikeus (sądu pierwszej instancji w Helsinkach) i Korkein oikeus (sądu najwyższego) szereg innych wniosków o zawieszenie wykonania decyzji w sprawie przekazania. Wszystkie te wnioski zostały oddalone lub uznane za niedopuszczalne.
- 22 Trzeci termin przekazania został wyznaczony na dzień 17 czerwca 2021 r. w przypadku CD oraz na dzień 22 czerwca 2021 r. w przypadku C. Niemniej przekazanie to okazało się ponownie niemożliwe, tym razem ze względu na złożenie przez C i CD wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w Finlandii. Decyzją z dnia 12 listopada 2021 r. Maahanmuuttovirasto (krajowy urząd imigracyjny, Finlandia) oddalił te wnioski. C i CD zaskarżyli tę decyzję do hallinto-oikeus (sądu administracyjnego).
- 23 C i CD wnieśli następnie środek prawny do Helsingin käräjäoikeus (sądu pierwszej instancji w Helsinkach, Finlandia), mający na celu, po pierwsze, zwolnienie ich z aresztu ze względu na upływ terminu przekazania, a po drugie, odroczenie ich przekazania ze względu na złożenie

przez nich wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej. Orzeczeniami z dnia 8 i 29 października 2021 r. Helsingin käräjäoikeus (sąd pierwszej instancji w Helsinkach) uznał te wnioski za niedopuszczalne.

- 24 Postępowanie główne dotyczy środków zaskarżenia wniesionych przez C i CD od tych ostatecznych orzeczeń do sądu odsyłającego, Korkein oikeus (sądu najwyższego). Na poparcie środków zaskarżenia C i CD podnieśli takie same zarzuty jak te, które zostały odrzucone przez Helsingin käräjäoikeus (sąd pierwszej instancji w Helsinkach). W odpowiedzi na te środki zaskarżenia syyttäjä (prokurator, Finlandia) wniósł o to, aby utrzymać tymczasowe aresztowanie skarżących w postępowaniu głównym i nie odraczać wykonania ich przekazania władzom rumuńskim.
- 25 W orzeczeniu ustanawiającym zasadę prawną z dnia 8 grudnia 2021 r. sąd odsyłający uznał, że osoby, wobec których wydano decyzję w sprawie przekazania, mają prawo do tego, aby ich wniosek dotyczący kwestii utrzymania ich tymczasowego aresztowania został zbadany przez sąd. W celu uniknięcia opóźnień sąd odsyłający bezpośrednio przejął sprawę do rozpoznania.
- 26 Sąd odsyłający ma wątpliwości co do wykładni art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 zarówno z proceduralnego, jak i materialnego punktu widzenia.
- 27 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do kwestii proceduralnych, sąd odsyłający ma wątpliwości co do wymogów wynikających z tego przepisu w odniesieniu do oceny istnienia siły wyższej.
- 28 Zgodnie z wyjaśnieniami sądu odsyłającego przepisy prawa krajowego powierzają krajowemu biurowi śledczemu zadania związane z wykonywaniem przekazania po uprawnieniu się orzeczenia sądu w sprawie przekazania. Chociaż w orzeczeniu sądu nie określono terminu przekazania, to jednak podlega ono wykonaniu z poszanowaniem terminów przewidzianych w tym celu w ustawie o przekazywaniu zgodnie z decyzją ramową 2002/584.
- 29 Jak wskazuje również sąd odsyłający, krajowe biuro śledcze zajmuje się praktycznym wykonaniem decyzji w sprawie przekazania, współpracuje z właściwymi organami wydającego nakaz państwa członkowskiego i uzgadnia nowy termin przekazania, jeżeli nie nastąpiło ono w terminie dziesięciu dni, jak miało to miejsce w sprawie w postępowaniu głównym.
- 30 Zgodnie z orzecznictwem sądu odsyłającego osoba aresztowana może w każdym momencie zwrócić się do właściwego sądu, aby ten poddał ocenie kwestię tego, czy utrzymanie wobec niej tymczasowego aresztowania jest nadal uzasadnione. Sąd dokonuje zatem między innymi oceny, czy brak przekazania wynika z działania siły wyższej w rozumieniu art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584. Natomiast ani krajowe biuro śledcze, ani inne organy nie poddają w sposób systematyczny kwestii utrzymania tymczasowego aresztowania ocenie właściwego sądu.
- 31 Sąd odsyłający ma również wątpliwości co do zgodności takiej procedury krajowej z art. 23 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584, a także co do skutków ewentualnej niezgodności.
- 32 W drugiej kolejności, w odniesieniu do kwestii materialnych art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy pojęcie siły wyższej obejmuje przeszkody prawne, które opierają się na prawie krajowym państwa członkowskiego i które uniemożliwiają przekazanie w początkowo ustalonym terminie.

- 33 Sąd ów wskazuje, iż w wyroku z dnia 25 stycznia 2017 r., Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39), Trybunał orzekł, że pojęcie siły wyższej można zastosować do sytuacji, w której osoba aresztowana stawia fizyczny opór uniemożliwiający jej przekazanie, pod warunkiem że ze względu na wyjątkowe okoliczności opór ten nie mógł być przewidziany przez wykonujący nakaz organ sądowy ani przez wydający nakaz organ sądowy, a skutków tego oporu na przekazanie nie można było uniknąć, mimo zachowania przez te organy należytej staranności.
- 34 Chociaż w sprawie w postępowaniu głównym pandemia COVID-19 skomplikowała praktyczną realizację przekazania i dochowanie terminów, to głównymi przeszkodami w tym przekazaniu były wstrzymanie wykonania orzeczone przez sąd odsyłający w trakcie badania środków zaskarżenia wniesionych przez C i CD, a także wnioski o udzielenie azylu również złożone przez tych ostatnich. W tym ostatnim względzie sąd odsyłający wyjaśnia, że zgodnie z ustawodawstwem krajowym osoba ubiegająca się o azyl ma prawo do pozostawania na terytorium Finlandii w trakcie rozpatrywania jej wniosku lub do czasu wydania wobec niej decyzji o wydaleniu.
- 35 W tych okolicznościach Korkein oikeus (sąd najwyższy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 w związku z jej art. 23 ust. 5 wymaga, aby w sytuacji, gdy osoby aresztowanej nie przekazano w terminie, ustalenie nowej daty przekazania oraz badanie istnienia siły wyższej i spełnienia przesłanek aresztowania przeprowadził wykonujący nakaz organ sądowy, o którym mowa w art. 6 ust. 2 tej decyzji ramowej, czy też zgodne z rzeczoną decyzją ramową jest również postępowanie, w ramach którego sąd bada te okoliczności wyłącznie na wniosek stron? Jeżeli należy uznać, że przedłużenie terminu wymaga czynności organu sądowego, to czy brak takiej czynności skutkuje bezwzględnie wygaśnięciem terminu przewidzianego w owej decyzji ramowej, w którym to przypadku osoba aresztowana powinna zostać zwolniona z aresztu na podstawie art. 23 ust. 5 decyzji ramowej 2002/584?
- 2) Czy art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie siły wyższej obejmuje również przeszkody prawne w przekazaniu oparte na prawie krajowym wykonującego nakaz państwa członkowskiego, takie jak wstrzymanie wykonania orzeczone na czas trwania postępowania sądowego lub prawo osoby ubiegającej się o azyl do pozostania w wykonującym nakaz państwie do czasu wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie jej wniosku o udzielenie azylu?”.

W przedmiocie wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego

- 36 Sąd odsyłający wniósł o rozpoznanie niniejszego odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym przewidzianym w art. 23a akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 37 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że przesłanki do zastosowania tego trybu są spełnione.
- 38 Po pierwsze, wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni decyzji ramowej 2002/584, która wchodzi w zakres dziedzin objętych tytułem V, zawartym w części trzeciej traktatu FUE i dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

W związku z tym niniejszy wniosek może podlegać rozpoznaniu w pilnym trybie prejudycjalnemu zgodnie z art. 23a akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i art. 107 § 1 regulaminu postępowania.

- 39 Po drugie, w odniesieniu do kryterium pilnego charakteru, z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że kryterium to jest spełnione, gdy na dzień złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym osoba, której dotyczy sprawa rozpoznawana w postępowaniu głównym, jest pozbawiona wolności, a jej pozostanie w areszcie zależy od rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym (zob. w szczególności wyroki: z dnia 16 lipca 2015 r., Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 24; a także z dnia 16 listopada 2021 r., Governor of Cloverhill Prison i in., C-479/21 PPU, EU:C:2021:929, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 40 W tym względzie z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że C i CD byli faktycznie pozbawieni wolności w chwili złożenia tego wniosku.
- 41 Ponadto pytania prejudycjalne dotyczą wykładni art. 23 decyzji ramowej 2002/584, którego ust. 5 przewiduje, w przypadku upływu terminów określonych w ust. 2–4 tego artykułu, zwolnienie osoby, której dotyczy wniosek. Tym samym – w zależności od odpowiedzi Trybunału na postawione pytania – sąd odsyłający mógłby zostać zmuszony do nakazania zwolnienia C i CD.
- 42 W tych okolicznościach w dniu 17 stycznia 2022 r. druga izba Trybunału postanowiła, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznik generalnej, uwzględnić wniosek sądu odsyłającego o rozpoznanie niniejszego odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania drugiego

- 43 Poprzez pytanie drugie, które należy rozpatrzyć w pierwszej kolejności, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie siły wyższej obejmuje również przeszkody prawne w przekazaniu wynikające z wniesienia środków prawnych przez osobę, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, opartych na prawie wykonującego nakaz państwa członkowskiego, w sytuacji gdy wykonujący nakaz organ sądowy wydał prawomocną decyzję w sprawie przekazania zgodnie z art. 15 ust. 1 tej decyzji ramowej.
- 44 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału dotyczącego różnych dziedzin prawa Unii wynika, że pojęcie siły wyższej należy rozumieć jako nadzwyczajne i nieprzewidywalne okoliczności niezależne od powołującego się na nie podmiotu, których następstw nie można było uniknąć mimo zachowania należytej staranności (wyrok z dnia 25 stycznia 2017 r., Vilkas, C-640/15, EU:C:2017:39, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 45 Ponadto pojęcie siły wyższej w rozumieniu art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w sposób zawężający, jako że przepis ten stanowi odstępstwo od zasady ustanowionej w art. 23 ust. 2 owej decyzji ramowej (zob. podobnie wyrok z dnia 25 stycznia 2017 r., Vilkas, C-640/15, EU:C:2017:39, pkt 56).

- 46 Jeśli chodzi o przeszkody prawne w przekazaniu wynikające z wniesienia środków prawnych przez osobę, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, należy wprawdzie zauważyć, że przeszkody te nie są związane z zachowaniem organów wykonującego nakaz państwa członkowskiego, a ich następstw, czyli niemożności przekazania tej osoby w określonym terminie, nie można było uniknąć mimo zachowania należytej staranności.
- 47 Niemniej, jak słusznie zauważyli C i CD, rząd rumuński oraz Komisja Europejska, wniesienia środków prawnych przez osobę, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, w ramach procedur przewidzianych w prawie krajowym wykonującego nakaz państwa członkowskiego, w celu zakwestionowania jej przekazania organom wydającego nakaz państwa członkowskiego lub w celu spowodowania opóźnienia tego przekazania, nie można uznać za nieprzewidywalną okoliczność.
- 48 W konsekwencji tego rodzaju przeszkody prawne w przekazaniu wynikające z wniesienia środków prawnych przez tę osobę nie mogą stanowić przypadku siły wyższej w rozumieniu art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584.
- 49 Z powyższego wynika, że przewidzianych w art. 23 tej decyzji ramowej terminów przekazania nie można uznać za zawieszone ze względu na toczące się postępowania wszczęte w wykonującym nakaz państwie członkowskim przez osobę, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, jeżeli wykonujący nakaz organ sądowy wydał prawomocną decyzję w sprawie przekazania zgodnie z art. 15 ust. 1 rzeczony decyzji ramowej. W związku z tym organy wykonującego nakaz państwa członkowskiego pozostają co do zasady zobowiązane do przekazania tej osoby organom wydającego nakaz państwa członkowskiego w owych terminach.
- 50 Na tym ostatnim etapie procedury przekazania, uregulowanym w art. 23 tej decyzji ramowej, wszystkie elementy prawne zostały w zasadzie zbadane przez wykonujący nakaz organ sądowy, który z założenia podjął już prawomocną decyzję w sprawie przekazania.
- 51 Wykładnia ta podyktowana jest również celem przyspieszenia i uproszczenia współpracy sądowej między państwami członkowskimi, do którego to celu dąży decyzja ramowa 2002/584. Ta decyzja ramowa służy bowiem, dzięki ustanowieniu nowego, prostszego i wydajniejszego systemu przekazywania osób skazanych lub podejrzanych o naruszenie przepisów ustawy karnej, ułatwieniu i przyspieszeniu współpracy sądowej, przyczyniając się w ten sposób do realizacji wyznaczonego Unii Europejskiej celu, jakim jest ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w oparciu o wysoki stopień zaufania, jakie powinno istnieć między państwami członkowskimi [zob. w szczególności wyroki: z dnia 29 stycznia 2013 r., Radu, C-396/11, EU:C:2013:39, pkt 34; a także z dnia 17 marca 2021 r., JR (Nakaz aresztowania – Skazane w państwie trzecim będącym członkiem EOG), C-488/19, EU:C:2021:206, pkt 71].
- 52 W niniejszej sprawie z żadnego elementu akt sprawy przedłożonych Trybunałowi nie wynika, że środki prawne wniesione przez C i CD dotyczyły, choćby pośrednio, naruszenia prawa podstawowego, na które osoby te nie mogły się powołać przed wykonującym nakaz organem sądowym w toku postępowania prowadzącego do wydania prawomocnej decyzji w sprawie przekazania zgodnie z art. 15 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584.
- 53 Jeśli chodzi w szczególności o wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożone przez C i CD w Finlandii, z przedstawionych przez nich uwag wynika, że wnioski te opierały się w dużej mierze na argumentach dotyczących warunków pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim, czyli w Rumunii, i zostały zaczerpnięte z odpowiedniego orzecznictwa

Trybunału w tej dziedzinie, w szczególności z wyroków z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru (C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), z dnia 25 lipca 2018 r., Generalstaatsanwaltschaft (Warunki pozbawienia wolności na Węgrzech) (C-220/18 PPU, EU:C:2018:589), a także z dnia 15 października 2019 r., Dorobantu (C-128/18, EU:C:2019:857). Jednakże z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że argumenty te zostały podniesione przez C i CD przed wykonującym nakaz organem sądowym w trakcie postępowania prowadzącego do wydania prawomocnej decyzji w sprawie przekazania.

- 54 Ponadto, jak wskazała Komisja, jedyny artykuł protokołu (nr 24) w sprawie prawa azylu dla obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, załączonego do traktatu FUE, stanowi, że z uwagi na poziom ochrony podstawowych praw i wolności przez państwa członkowskie Unii państwa członkowskie należy uważać za bezpieczne państwa pochodzenia w ich wzajemnych stosunkach we wszystkich aspektach prawnych czy praktycznych związanych z kwestiami azylu.
- 55 W artykule tym dodano, że w związku z tym wszelkie wnioski o przyznanie azylu składane przez obywateli państw członkowskich mogą być rozpatrywane lub uznane jako możliwe do rozpatrzenia przez inne państwo członkowskie jedynie w czterech przypadkach wymienionych w sposób wyczerpujący.
- 56 Jednakże z żadnego elementu akt sprawy przedłożonych Trybunałowi nie wynika, że sytuacja C i CD należy do jednego z czterech przypadków przewidzianych w jedynym artykule wskazanego protokołu, o którego to wykładnię Trybunał nie był zresztą pytany przez sąd odsyłający.
- 57 Wreszcie, należy również przypomnieć, że wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej nie stanowi jednego z powodów odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania zawartych w art. 3 i 4 decyzji ramowej 2002/584 (zob. podobnie wyrok z dnia 21 października 2010 r., B., C-306/09, EU:C:2010:626, pkt 43–46).
- 58 W świetle powyższego na pytanie drugie należy odpowiedzieć, iż art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie siły wyższej nie obejmuje przeszkód prawnych w przekazaniu wynikających z wniesienia środków prawnych przez osobę, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, opartych na prawie wykonującego nakaz państwa członkowskiego, jeżeli wykonujący nakaz organ sądowy wydał prawomocną decyzję w sprawie przekazania zgodnie z art. 15 ust. 1 rzeczzonej decyzji ramowej.

W przedmiocie pytania pierwszego

- 59 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, po pierwsze, czy art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że określony w tym przepisie wymóg podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy jest spełniony, gdy wykonujące nakaz państwo członkowskie powierza służbie policji zadanie zbadania istnienia siły wyższej i spełnienia przesłanek utrzymania aresztu tymczasowego wobec osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, oraz wyznaczenia, w stosownym przypadku, nowego terminu przekazania, przy czym osoba ta ma prawo zwrócić się w każdej chwili do wykonującego nakaz organu sądowego o wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie wyżej wymienionych kwestii. Po drugie, sąd ten zmierza do ustalenia, czy art. 23 ust. 5 owej decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, iż w przypadku gdyby należało przyjąć, że określony w art. 23 ust. 3 owej decyzji ramowej wymóg podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy nie został spełniony, należy uznać, że terminy, o których mowa w ust. 2–4 tego art. 23, upłynęły, co skutkuje tym, że wspomniana osoba powinna zostać zwolniona z aresztu.

- 60 W przypadku wystąpienia siły wyższej uniemożliwiającej przekazanie w terminie określonym w art. 23 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584 z brzmienia art. 23 ust. 3 tej decyzji ramowej wynika, że do zainteresowanych wykonujących i wydających nakaz organów sądowych należy niezwłoczne porozumienie się ze sobą i ustalenie nowego terminu przekazania.
- 61 Trybunał wyjaśnił już, iż pojęcie „wykonującego nakaz organu sądowego” w rozumieniu art. 6 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584 obejmuje, podobnie jak pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” w rozumieniu art. 6 ust. 1 tej decyzji ramowej, sędziego lub sąd albo organ wymiaru sprawiedliwości, taki jak prokuratura państwa członkowskiego, który uczestniczy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości tego państwa członkowskiego i który posiada wymaganą niezależność względem władzy wykonawczej [wyrok z dnia 24 listopada 2020 r., *Openbaar Ministerie (Podrabianie dokumentów)*, C-510/19, EU:C:2020:953, pkt 54].
- 62 Natomiast zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału służby policji państwa członkowskiego nie mogą wchodzić w zakres pojęcia „organu sądowego” w rozumieniu art. 6 decyzji ramowej 2002/584 [zob. podobnie wyrok z dnia 24 listopada 2020 r., *Openbaar Ministerie (Podrabianie dokumentów)*, C-510/19, EU:C:2020:953, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 63 Wynika z tego, że podjęcie czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy, wymagane na podstawie art. 23 ust. 3 tej decyzji ramowej, w celu dokonania oceny istnienia siły wyższej, a także, w stosownym przypadku, wyznaczenia nowego terminu przekazania, nie może zostać powierzone służbie policji wykonującego nakaz państwa członkowskiego, takiej jak krajowe biuro śledcze w sporze w postępowaniu głównym.
- 64 Co prawda art. 7 ust. 1 rzeczonyj decyzji ramowej upoważnia państwa członkowskie do wyznaczenia jednego lub większej liczby „organów centralnych” wspomagających właściwe organy sądowe. Ponadto bezsporne jest, że służby policji państwa członkowskiego mogą wchodzić w zakres pojęcia „organu centralnego” w rozumieniu tego art. 7 (zob. podobnie wyrok z dnia 10 listopada 2016 r., *Poltorak*, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, pkt 42).
- 65 Niemniej z owego art. 7 w świetle motywu 9 decyzji ramowej 2002/584 wynika, że czynności takiego organu powinny ograniczać się do praktycznej i administracyjnej pomocy właściwym organom sądowym. W związku z tym przewidziana w tym art. 7 możliwość nie może być rozumiana na tyle szeroko, aby – w odniesieniu do oceny istnienia siły wyższej w rozumieniu art. 23 ust. 3 owej decyzji ramowej, a także, w stosownym przypadku, wyznaczenia nowego terminu przekazania – pozwolić państwom członkowskim na zastąpienie właściwych organów sądowych przez organ centralny (zob. podobnie wyrok z dnia 10 listopada 2016 r., *Poltorak*, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, pkt 42).
- 66 Jak podkreśliła bowiem rzecznik generalna w pkt 73–76 opinii, ocena istnienia siły wyższej w rozumieniu tego przepisu oraz, w stosownym przypadku, wyznaczenie nowego terminu przekazania stanowią decyzje w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania, które należą do kompetencji wykonującego nakaz organu sądowego na podstawie art. 6 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584 w świetle jej motywu 8. W związku z tym, i z czym zgadza się również sąd odsyłający, decyzje takie wykraczają poza zakres zwykłej „pomocy praktycznej i administracyjnej”, która może zostać powierzona służbom policji na podstawie art. 7 tej decyzji ramowej w świetle jej motywu 9.

- 67 Jeśli chodzi o konsekwencje, jakie należy wyciągnąć z braku podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy, w pierwszej kolejności należy zauważyć, że w takich okolicznościach terminy przewidziane w art. 23 ust. 2–4 decyzji ramowej 2002/584 należy faktycznie uznać za terminy, które upłynęły.
- 68 Stwierdzenie zaistnienia siły wyższej przez służby policji wykonującego nakaz państwa członkowskiego, a następnie wyznaczenie nowego terminu przekazania, bez podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy, nie spełnia bowiem wymogów formalnych przewidzianych w art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584, i to niezależnie od rzeczywistego charakteru tego przypadku siły wyższej.
- 69 W konsekwencji, w braku podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy, terminów przewidzianych w art. 23 ust. 2–4 tej decyzji ramowej nie można skutecznie przedłużyć na podstawie ust. 3 tego artykułu. Wynika z tego, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym do celów art. 23 ust. 5 tej decyzji ramowej terminy te należy uznać za terminy, które upłynęły.
- 70 W drugiej kolejności należy przypomnieć konsekwencje upływu terminów przewidzianych w art. 23 ust. 2–4 decyzji ramowej 2002/584.
- 71 Co prawda z brzmienia art. 23 ust. 5 decyzji ramowej 2002/584 wyraźnie wynika, że jeżeli osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, nadal przebywa w areszcie, a terminy te upłynęły, to owa osoba powinna zostać zwolniona. W takim przypadku nie przewidziano żadnego wyjątku od owego obowiązku ciążącego na wykonującym nakaz państwie członkowskim.
- 72 Niemniej prawodawca Unii nie przyznał żadnego innego skutku upływowi tych terminów, a w szczególności nie przewidział, że upływ ten pozbawia zainteresowane organy możliwości uzgodnienia daty przekazania na podstawie art. 23 ust. 1 owej decyzji ramowej lub że powoduje zwolnienie wykonującego nakaz państwa członkowskiego z obowiązku uwzględnienia europejskiego nakazu aresztowania (wyrok z dnia 25 stycznia 2017 r., Vilkas, C-640/15, EU:C:2017:39, pkt 70).
- 73 Ponadto wykładnia art. 15 ust. 1 i art. 23 decyzji ramowej 2002/584, zgodnie z którą wykonujący nakaz organ sądowy nie mógłby już dokonać przekazania osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, ani uzgodnić w tym celu nowej daty przekazania z wydającym nakaz organem sądowym po upływie terminów określonych w art. 23 owej decyzji ramowej, mogłaby naruszyć cel rzeczony decyzji ramowej polegający na przyspieszeniu i uproszczeniu współpracy sądowej; taka wykładnia mogłaby w szczególności przymuszać wydające nakaz państwo członkowskie do wydania drugiego europejskiego nakazu aresztowania w celu umożliwienia przeprowadzenia ponownego postępowania w sprawie przekazania (wyrok z dnia 25 stycznia 2017 r., Vilkas, C-640/15, EU:C:2017:39, pkt 71).
- 74 Z powyższych rozważań wynika, że sam upływ terminów określonych w art. 23 decyzji ramowej 2002/584 nie może umożliwiać wykonującemu nakaz państwu członkowskiemu uchylecia się od ciążącego na nim obowiązku prowadzenia postępowania w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania i dokonania przekazania osoby, której dotyczy wnioski, a zainteresowane organy muszą uzgodnić w tym celu nowy termin przekazania (wyrok z dnia 25 stycznia 2017 r., Vilkas, C-640/15, EU:C:2017:39, pkt 72).

- 75 Ponadto, jak podkreśliła rzecznik generalna w pkt 46 opinii, w świetle ciążącego na wykonującym nakaz państwie członkowskim obowiązku dalszego prowadzenia postępowania w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania właściwy organ tego państwa członkowskiego jest zobowiązany – w przypadku zwolnienia z aresztu osoby, której dotyczy ten nakaz zgodnie z art. 23 ust. 5 decyzji ramowej 2002/584 – do podjęcia wszelkich środków, jakie uzna za niezbędne w celu zapobieżenia ucieczce tej osoby, z wyjątkiem środków polegających na pozbawieniu wolności.
- 76 W świetle powyższego na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż po pierwsze, art. 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że określony w tym przepisie wymóg podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy nie jest spełniony, gdy wykonujące nakaz państwo członkowskie powierza służbie policji zadanie zbadania istnienia siły wyższej i spełnienia przesłanek utrzymania aresztu tymczasowego wobec osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, oraz wyznaczenia, w stosownym przypadku, nowego terminu przekazania, i to nawet jeśli osoba ta ma prawo zwrócić się w każdej chwili do wykonującego nakaz organu sądowego o wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie wyżej wymienionych kwestii. Po drugie, art. 23 ust. 5 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, iż w przypadku gdy określony w art. 23 ust. 3 owej decyzji ramowej wymóg podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy nie został spełniony, należy uznać, że terminy, o których mowa w ust. 2–4 tego art. 23, upłynęły, co skutkuje tym, że wspomniana osoba powinna zostać zwolniona z aresztu.

W przedmiocie kosztów

- 77 Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 23 ust. 3 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że pojęcie siły wyższej nie obejmuje przeszkód prawnych w przekazaniu wynikających z wniesienia środków prawnych przez osobę, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, opartych na prawie wykonującego nakaz państwa członkowskiego, jeżeli wykonujący nakaz organ sądowy wydał prawomocną decyzję w sprawie przekazania zgodnie z art. 15 ust. 1 rzeczonej decyzji ramowej.
- 2) Artykuł 23 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że określony w tym przepisie wymóg podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy nie jest spełniony, gdy wykonujące nakaz państwo członkowskie powierza służbie policji zadanie zbadania istnienia siły wyższej i spełnienia przesłanek utrzymania aresztu tymczasowego wobec osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, oraz wyznaczenia, w stosownym przypadku, nowego terminu przekazania, i to nawet jeśli osoba ta ma prawo zwrócić się w każdej chwili do wykonującego nakaz organu sądowego o wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie wyżej wymienionych kwestii.

Artykuł 23 ust. 5 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, iż w przypadku gdy określony w art. 23 ust. 3 owej decyzji ramowej wymóg podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy nie został spełniony, należy uznać, że terminy, o których mowa w ust. 2–4 tego art. 23, upłynęły, co skutkuje tym, że wspomniana osoba powinna zostać zwolniona z aresztu.

Podpisy